

COMMISSIE VOOR AANVULLENDE PENSIOENEN VOOR ZELFSTANDIGEN

ADVIES

nr. 19

van

13 september 2024

Aangezien de Commissie voor Aanvullende Pensioenen voor Zelfstandigen, opgericht krachtens artikel 61 van de programmawet (I) van 24 december 2002 (hierna “de WAPZ”), B.S. van 31 december 2002, als opdracht heeft advies te verstrekken,

nemen de vertegenwoordigers van de zelfstandigen, de pensioeninstellingen en de gepensioneerde zelfstandigen, bijgestaan door deskundigen, het volgende advies aan:

Ontwerp van koninklijk besluit tot goedkeuring van het reglement van de Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten betreffende de gestandaardiseerde presentatiewijze van bepaalde informatieverplichtingen inzake aanvullende pensioenen

Op vraag van de vice-eersteminister en minister van Middenstand, Zelfstandigen, KMO's en Landbouw, Institutionele Hervormingen en Democratische Vernieuwing, de dato 29 juli 2024, heeft de Commissie zich gebogen over het ontwerp van koninklijk besluit tot goedkeuring van het reglement van de Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten betreffende de gestandaardiseerde presentatiewijze van bepaalde informatieverplichtingen inzake aanvullende pensioenen, en over de bijlagen daarbij.

Op verzoek van de vice-eersteminister en minister van Middenstand, Zelfstandigen, KMO's en Landbouw, Institutionele Hervormingen en Democratische Vernieuwing heeft de Commissie zich gebogen over het ontwerp van koninklijk besluit tot goedkeuring van het reglement van de Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten betreffende de gestandaardiseerde presentatiewijze van bepaalde informatieverplichtingen inzake aanvullende pensioenen, alsook over de bijlagen daarbij, en formuleert zij het volgende advies.

Advies nr. 19 bevat de voornaamste opmerkingen die de Commissie over dit ontwerp van koninklijk besluit en de bijlagen daarbij heeft geformuleerd. Voor de meer technische elementen wordt verwezen naar de bijlage bij dit advies.

UNANIEME COMMENTAAR
VAN DE COMMISSIE VOOR AANVULLENDE PENSIOENEN
VOOR ZELFSTANDIGEN

over het ontwerp van koninklijk besluit tot goedkeuring van het reglement van de Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten betreffende de gestandaardiseerde presentatiewijze van bepaalde informatieverplichtingen inzake aanvullende pensioenen, en over de bijlagen daarbij

1. Algemene overwegingen

Allereerst wil de Commissie nogmaals benadrukken dat ze het hoofddoel van de Transparantiewet – ‘de versterking van het vertrouwen in het pensioenstelsel en in de tweedepensioenpijler in het bijzonder’ – onderschrijft.

Ervoor zorgen dat nieuwe aangeslotenen bij een pensioenovereenkomst of -toezegging duidelijke, beknopte, volledige en verstaanbare informatie ter beschikking krijgen over het aanvullend pensioenproduct, is van essentieel belang om het vertrouwen in het aanvullend pensioen te versterken.

De Commissie onderstreept het belang van het behoud van de proportionaliteit tussen de doelstellingen van de transparantiewet, vooral de leesbaarheid voor de aangeslotene, en de doelstellingen inzake administratieve vereenvoudiging en kostenbeperking die uit het regeerakkoord voortvloeien. Zo kunnen onnodige complexiteit en extra kosten worden voorkomen bij zowel de implementatie als de tenuitvoerlegging van de verplichtingen van de transparantiewet, die onrechtstreeks op de aangeslotenen zullen worden afgewenteld.

De Commissie erkent de kwaliteit van het door de FSMA geleverde werk om een begrijpelijk en eenvoudig voorgesteld document op te stellen met essentiële informatie over een aanvullend pensioenproduct.

De Commissie wenst enkele algemene opmerkingen te formuleren.

2. Opmerkingen

2.1. Naam van het document

De Commissie stelt vast dat de titel van het document – “Informatiedocument” – verwarrend kan zijn: dat document moet immers aan de aangeslotene worden overhandigd vóór zijn aansluiting (als deze niet automatisch gebeurt) (WAPZ - WAPZNP) of op het moment van zijn aansluiting (als deze wel automatisch gebeurt) (WAPBL). Het document bevat essentiële informatie over het aanvullend pensioenproduct, die voor de aangeslotene geldt op het moment van zijn aansluiting. Informatie over toekomstige evoluties van bepaalde informatie zal in andere documenten worden meegedeeld, zoals het transparantieverslag, dat informatie bevat over de wijze waarop het pensioenproduct het voorbije jaar werd beheerd, en het pensioenoverzicht, dat informatie bevat over de evolutie van de individuele pensioenrechten.

De Commissie is van oordeel dat het document expliciet naar de aansluiting moet verwijzen, en dat het “Bij de aansluiting verstrekt informatiedocument over het aanvullend pensioen” of “Bij de aansluiting verstrekt informatiedocument” als titel moet krijgen. Zo begrijpt de aangeslotene dat het om informatie gaat die geldig is op het moment van zijn aansluiting, zodat hij met kennis van zaken een product kan kiezen.

2.2. Juridische waarde van het document

Volgens de Commissie moet het bij de aansluiting verstrekte informatiedocument een synthetisch informatiedocument zijn dat in een duidelijke, beknopte en bevattelijke taal is geschreven, en dat de essentiële elementen van de pensioenovereenkomst of -toezegging bundelt zonder exhaustief en gedetailleerd te zijn. In geval van twijfel, onenigheid of geschil moet naar de pensioenovereenkomst of het pensioenreglement worden verwezen, die de enige contractuele documenten zijn.

De Commissie vraagt dit duidelijk te vermelden aan het begin van het informatiedocument.

2.3. Stabiel document en variabele gegevens

De Commissie stelt vast dat bepaalde elementen die in het bij de aansluiting verstrekte informatiedocument moeten worden vermeld, geregeld kunnen veranderen. Het gaat daarbij met name om de volgende gegevens:

- de maximale fiscale bijdragen;
- de historische rendementen over minimum 5 jaar;
- de eventuele gegarandeerde rentevoet(en);
- de kosten;
- het niveau van de afkoopvergoeding;
- de eindbelasting.

Volgens de Commissie zijn bepaalde elementen essentieel. Daarom moeten ze verplicht in het bij de aansluiting verstrekte informatiedocument worden vermeld. Het gaat om de eventuele gegarandeerde rentevoet(en), de kosten en de eindbelasting. Ook het(de) bedrag(en) en/of het(de) percentage(s) en/of het(de) element(en) waarop dat(die) bedrag(en) en/of dat(die) percentage(s) betrekking heeft(hebben), moeten in dat informatiedocument worden vermeld.

De Commissie beveelt aan om bepaalde variabele elementen die minder essentieel en/of minder stabiel zijn, in de bijlagen bij het informatiedocument te vermelden, of om toe te staan dat in dat informatiedocument links worden opgenomen naar andere documenten of webpagina's die geactualiseerde variabele informatie bevatten. Zo komen in het eigenlijke informatiedocument alleen de algemene beginselen en de nuttige toelichtingen aan bod.

De Commissie viseert onder meer de rendementsgegevens over minimum 5 jaar en het niveau van de afkoopvergoeding.

Wat de fiscaliteit betreft, inzonderheid de maximaal aftrekbare bijdragen en de andere fiscale gegevens, is de Commissie van oordeel dat het bij de aansluiting verstrekte informatiedocument ook de algemene fiscale beginselen moet vermelden die van toepassing zijn op het product, alsook het(de) bedrag(en) en/of het(de) percentage(s) op een vermelde datum, waarbij in het informatiedocument links worden opgenomen naar andere documenten of webpagina's met informatie over het(de) geldende precieze en actuele bedrag(en) en/of percentage(s). Dit moet het mogelijk maken om het informatiedocument éénmaal per jaar aan te passen.

De Commissie stelt voor dat Wikifin op haar website vergelijkende toelichtingen verstrekt over de fiscaliteit van verschillende producten van de tweede (en derde) pensioenpijler waarnaar het bij de aansluiting verstrekte informatiedocument kan verwijzen.

2.4. Aanvullende risicodekkingen

De Commissie stelt vast dat de zelfstandige doorgaans voor aanvullende risicodekkingen kan opteren, zoals een overlijdens- of invaliditeitsdekking. Het is wenselijk dat de zelfstandige voldoende informatie krijgt over de impact van die eventuele aanvullende dekkingen op de opbouw van zijn aanvullend pensioen.

De Commissie beveelt aan om algemene informatie te verstrekken over de impact die de aanvullende dekkingen op de opbouw van het aanvullend pensioen hebben.

2.5. Lay-out van het document

De Commissie sluit zich aan bij het idee om in het bij de aansluiting verstrekte informatiedocument een lettertype en een lettergrootte te gebruiken die leesbaar zijn voor de aangeslotene, maar is verbaasd over de inhoud van artikel 4, § 2, van het ontwerpreglement. Dat artikel stelt dat ‘het lettertype, de lettergrootte, de visuele elementen en het gebruik van kleuren zoveel mogelijk moeten worden afgestemd op het pensioenoverzicht’. Die elementen worden bepaald door Sigedis en worden nergens juridisch gedefinieerd. Bovendien zijn die elementen thans nog niet bekend, en zal Sigedis ze naar eigen goeddunken kunnen aanpassen, wat voor bijkomende kosten kan zorgen voor de pensioeninstellingen.

De Commissie is van oordeel dat de inhoud centraal moet staan, en dat er met name moet worden op toegezien dat de rubrieken en de verstrekte informatie geformatteerd zijn, en dat de terminologie geharmoniseerd is.

Daarom beveelt de Commissie aan om die resultaatsverplichting te vervangen door een middelenverplichting. Zo kan worden voorkomen dat de pensioeninstellingen nieuwe documenten moeten opstellen zodra Sigedis het lettertype en de lettergrootte van het pensioenoverzicht verandert, onder meer bij de opstelling van het nieuwe pensioenoverzicht in 2026.

2.6. Beperking tot 4 bladzijden

De Commissie vraagt zich af of het mogelijk is om het bij de aansluiting verstrekte informatiedocument tot 4 bladzijden te beperken in het geval van complexere pensioenproducten met bijvoorbeeld hybride pensioenformules of bij toevoeging van aanvullende risicodekkingen.

De Commissie acht het in die gevallen aangewezen te proberen om de beperking tot 4 bladzijden te respecteren, en om toe te staan dat in het informatiedocument links naar andere documenten, zoals de pensioenovereenkomst of -toezegging, of naar webpagina's worden opgenomen.

2.7. Termijn

De Commissie vraagt zich af of de deadline van 1 januari 2026 haalbaar is voor het bij de aansluiting verstrekte informatiedocument. De gewijzigde tekst van de transparantiewet bepaalt immers dat het informatiedocument tegen 1 januari 2026 en het nieuwe pensioenoverzicht in de loop van 2026 moeten worden opgesteld. Aanvankelijk was echter een tijdspanne van één jaar voorzien tussen de implementatie van beide documenten, om de degelijke voorbereiding van elk van die twee documenten mogelijk te maken.

De Commissie stelt vast dat niet alle pensioeninstellingen over voldoende menselijke middelen (juristen, actuarissen, communicatiespecialisten, analisten, informatici, ...) beschikken om alle door het FSMA-reglement vereiste informatie op te nemen in het bij de aansluiting verstrekte informatiedocument, en om Sigedis, parallel met de opstelling van dat document, alle nodige elementen te bezorgen voor de opstelling van het nieuwe pensioenoverzicht.

Bovendien stelt de Commissie vast dat het FSMA-reglement bepaalt dat het bij de aansluiting verstrekte informatiedocument klaar moet zijn tegen 30 juni 2024, zodat een termijn van 18 maanden overblijft:

- voor de opstelling van de aansluitingsdocumenten door de pensioeninstellingen en voor de kennisgeving ervan aan Sigedis;
- voor de IT-ontwikkelingen bij Sigedis, inclusief de testfase,

terwijl dat reglement nog steeds het voorwerp uitmaakt van tal van discussies en opmerkingen.

De Commissie is ook bezorgd over het feit dat zij geen kennis heeft kunnen nemen van de templates van de WAPZ-, WAPZNP- en WAPBL-pensioenoverzichten op het niveau van de werkgroep communicatie bij Sigedis.

De Commissie zal in 2024 nog verder vergaderen om de toestand te beoordelen, en om te bekijken of het al dan niet nodig is om de datum van inwerkingtreding van het informatiedocument en de kennisgeving ervan aan Sigedis opnieuw uit te stellen.

BIJLAGE: Technische punten

1. Algemene terminologie

De Commissie plaatst vraagtekens bij het gebruik in het Frans van de term “bilateral” in plaats van de term “bipartite” en bij de eventuele juridische gevolgen van het gebruik van twee verschillende termen.

Verder plaatst de Commissie vraagtekens bij het gebruik van de term “tweede pijlerproduct” in plaats van de term “aanvullend pensioenproduct”.

De Commissie beveelt aan de termen “bipartiet” en “aanvullend pensioenproduct” te gebruiken.

2. Concreet voorbeeld

De Commissie merkt op dat een concreet voorbeeld nuttig zou zijn voor de potentiële aangeslotene, met name om een concreet beeld te krijgen van de impact van de kosten op het aanvullend pensioen: door uit te gaan van de bijdrage, door de kosten en de prijs van aanvullende dekkingen af te trekken, en door het rendement toe te voegen, krijgt de potentiële aangeslotene zicht op de pensioenprestatie.

Toch is de Commissie van oordeel dat het bij de aansluiting verstrekte informatiedocument niet zwaarder mag worden gemaakt, dat het, zo mogelijk, tot 4 bladzijden moet worden beperkt, en dat het voorbeeld als bijlage zou kunnen worden toegevoegd, of dat een toelichting in een ander toelichtingsdocument en/of op een website (zoals de toelichting bij de prijzen en de tool op de FSMA-website) zou kunnen worden opgenomen.

3. Informatie over de evenredige kosten en de forfaitaire kosten

De Commissie stelt vast dat er een duidelijke link wordt gelegd tussen het bij de aansluiting verstrekte informatiedocument en het koninklijk besluit over de kosten.

De Commissie herhaalt wat ze in haar advies nr. 18 van 15 mei 2024, met name in punt “1.1 Correcte informatie”, heeft vermeld:

“Het ontwerp van koninklijk besluit stelt dat één algemeen percentage moet worden vermeld voor de instapkosten en één algemeen percentage voor de lopende kosten, ongeacht de wijze waarop de kosten worden aangerekend.

De kosten kunnen evenwel worden afgehouden naar evenredigheid van de bijdragen en/of de reserves maar het is ook mogelijk om hiervoor een forfaitair bedrag af te houden van de bijdragen en/of de reserves.

Deze kosten kunnen na verloop van tijd veranderen, afhankelijk van de keuzes die de aangeslotene maakt (meer bepaald bij verandering van beleggingsfonds), of in functie van de automatische wijzigingen die verband houden met de pensioenproducten (meer bepaald bij de ‘lifecycle’-producten). Het kan dan ook misleidend zijn om voor de aangeslotenen één enkel evenredig percentage te vermelden (in verhouding tot een bijdrage van 1.000 euro). Een forfaitair bedrag van 10 euro op een bijdrage van 500 euro komt neer op 2 %, een forfaitair bedrag van 10 euro op een bijdrage van 1.000 euro komt neer op 1 % en een forfaitair bedrag van 10 euro op een bijdrage van 5.000 euro komt neer op 0,2 %.

De Commissie geeft de aanbeveling om in het ontwerp van koninklijk besluit, zowel voor de instapkosten als voor de lopende kosten, een evenredig kostenpercentage te hanteren bij evenredige kosten en een forfaitair kostenbedrag bij forfaitaire kosten, zodat correctere en nauwkeurigere informatie wordt verstrekt.

De Commissie onderstreept immers dat de vereenvoudiging van de informatie de leesbaarheid ervan ten goede komt maar er niet mag toe leiden dat de informatie minder nauwkeurig is."

De Commissie beveelt aan om de kosten correct en nauwkeurig te vermelden, en daarbij een onderscheid te maken tussen de evenredige kosten en de forfaitaire kosten, en om aan te geven op welke elementen die kosten slaan. Ter informatie zouden de totale kosten als percentage kunnen worden uitgedrukt op een bijdrage van 500 euro, 1.000 euro en 5.000 euro, om zo een ruwe indicatie te geven van hoeveel de kosten precies bedragen bij drie bijdragen van verschillende omvang ingeval forfaitaire kosten worden aangerekend.

4. Rubrieken "Wie wordt aangesloten bij dit pensioenplan?" en "Wie kan aansluiten?"

Er moet worden toegevoegd dat de verschuldigde sociale bijdragen integraal betaald moeten zijn om aan het vrij aanvullend pensioen voor zelfstandigen te kunnen bijdragen.

Bovendien moet deze rubriek voor bepaalde pensioeninstellingen kunnen worden aangepast: voor de pensioeninstellingen die overeenkomsten aanbieden van het type 'sociaal aanvullend pensioen', zoals vermeld in artikel 54, § 6, van de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, gecoördineerd op 14 juli 1994 (hierna "de ZIV-wet"), kunnen de aangeslotenen niet alleen zelfstandigen, maar ook werknemers of ambtenaren zijn.

De Commissie vraagt zich af of een eventuele controle door de FSMA in dat geval niet aangewezen zou zijn: om latere misverstanden te voorkomen, denkt de Commissie eraan de documenten a priori aan de FSMA te laten voorleggen.

De Commissie stelt vast dat de aansluitingscategorieën niet "gestandaardiseerd" zijn, dat bepaalde plannen vrij complexe aansluitingscategorieën bevatten, en dat het moeilijk is om de vermelding van die gegevens in het bij de aansluiting verstrekte informatiedocument te standaardiseren.

De Commissie beveelt aan voor een eenvoudige definitie van de categorie te opteren, en, zo nodig, een verwijzing naar de pensioenovereenkomst of het pensioenreglement op te nemen.

5. Rubriek "Welke voordelen biedt het pensioenplan – bij overlijden"

De Commissie stelt vast dat de begunstigenclausules niet "gestandaardiseerd" zijn, dat ze niet noodzakelijk op een bruikbare manier in de IT-systemen van de pensioeninstellingen zijn verwerkt, en dat het daardoor moeilijk is om de vermelding van die gegevens in het bij de aansluiting verstrekte informatiedocument te standaardiseren.

De Commissie beveelt aan om voor een eenvoudige toelichting bij de begunstigenclausule te opteren, en, zo nodig, een verwijzing naar de pensioenovereenkomst of het pensioenreglement op te nemen.

6. Rubriek "Waar vindt u bijkomende informatie?"

De Commissie stelt vast dat de standaardtekst de volgende passage bevat: "U kan de jaarlijkse evolutie van uw aanvullend pensioen opvolgen via de website www.mypension.be. U kan er uw e-mailadres registreren om op de hoogte te blijven van nieuwe informatie."

De Commissie is van oordeel dat MyPension.be bedoeld is als bevoorrecht informatiekanaal voor informatie over aanvullende pensioenen, en beveelt de burger aan er zijn e-mailadres te registreren. Voornoemde tekst zou als volgt moeten worden aangepast: "U kan de evolutie van uw aanvullend

pensioen jaarlijks opvolgen via de website www.mypension.be. Wij raden u aan om er uw e-mailadres te registreren zodat nieuwe informatie u per e-mail kan worden bezorgd.”.

7. Specifieke commentaar bij bijlage 2.A

De Commissie stelt vast dat, voor de eventuele individuele pensioentoezeggingen voor bedrijfsleiders (pensioenproduct tussen 3 partijen), elke pensioenovereenkomst in DB2P wordt geregistreerd op basis van een specifiek Sigedis-nummer. Als de pensioeninstelling het bij de aansluiting verstrekte informatiedocument als precontractuele informatie wil verstrekken, zal het Sigedis-nummer op dat moment nog niet beschikbaar zijn.

Daarom beveelt de Commissie aan om de vermelding van het Sigedis-nummer voor de individuele pensioentoezeggingen voor bedrijfsleiders niet langer verplicht te stellen, maar optioneel te maken.

8. Specifieke commentaar bij bijlage 2B

8.1. Rubriek “Inhoudelijke toelichting voor de te vermelden rubrieken zoals opgenomen in bijlage 1.B. voor bilaterale tweede pijlerproducten” / “Standaardteksten”

De Commissie beveelt aan om het laatste punt “RIZIV-overeenkomst” te schrappen, omdat de term “bilateraal tweedepijlerproduct” in artikel 1 van het FSMA-reglement ook de pensioenovereenkomsten met betrekking tot de bovenwettelijke voordelen inzake pensioen en overlijden voor de zorgverleners als bedoeld in artikel 54 van ZIV-wet viseert.

8.2. Rubriek “Hoe wordt het aanvullend pensioen beheerd?”

De Commissie vraagt zich af of het geval moet worden voorzien van pensioenfondsen (instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening) die zouden functioneren in het kader van een resultaatsverplichting als bedoeld in de WIBP¹.

De Commissie beveelt ook aan te verduidelijken dat de in artikel 47 van de WAPZ bedoelde wettelijke rendementsgarantie geen rendementsgarantie, maar een kapitaalgarantie is, aan de hand van bijvoorbeeld de volgende vermelding: *“De wet voorziet echter in een kapitaalbescherming: als u met pensioen gaat, zal u minstens recht hebben op het bedrag van de door u gestorte bijdragen. Deze bescherming geldt enkel voor het gedeelte van de gestorte bijdragen dat voor de opbouw van het aanvullend pensioen wordt gebruikt. Zij geldt niet voor het gedeelte van de gestorte bijdragen dat voor de financiering van de overlijdensdekking of het solidariteitsluik wordt gebruikt. Zij is verworven voor zover u niet binnen 5 jaar na uw aansluiting met pensioen gaat.”*

8.3. Rubriek “Wat heeft het pensioenproduct de laatste 5 jaar opgebracht?”

De Commissie merkt op dat dit rendement kan variëren per aangeslotene, bijvoorbeeld omwille van de verschillende schijven van gewaarborgde rentevoeten in het kader van de verworven reserves, of omwille van een *lifecycle*-model waaruit een rendement voortvloeit dat verschilt in functie van de leeftijd van de aangeslotenen.

¹ Wet van 27 oktober 2006 betreffende het toezicht op de instellingen voor bedrijfspensioenvoorziening.

De Commissie heeft vragen bij de berekeningswijze en de mededeling van een rendementshistoriek over een aanvullend pensioenproduct die niet noodzakelijk overeenstemt met de individuele rendementshistoriek van elke aangeslotene.